

Doç. Dr. Türkan YEŞİLYURT

*Sinop Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Sinop/TÜRKİYE
turkanyes@gmail.com
ORCID *

TABLODAKİ KADININ HATIRASI

**THE MEMORY OF THE WOMAN IN
THE PAINTING**

Makale Türü: Araştırma Makalesi
Yükleme Tarihi: 19.02.2022
Kabul Tarihi: 28.06.2022
Yayımlanma Tarihi: 31.10.2022

Article Information: Research Article
Received Date: 19.02.2022
Accepted Date: 28.06.2022
Date Published: 31.10.2022

İntihal / Plagiarism

Bu makale **turnitin** programında taranmıştır.
This article was checked by **turnitin**.

Atıf/Citation

Yeşilyurt, Türkan, "Tablodaki Kadının Hatırası", *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi [Journal of Academic Literature]*, Yıl 8, Sayı 17, Güz 2022, s. 203-211.

Yeşilyurt, Türkan, "The Memory of the Woman in the Painting", *Hikmet-Journal of Academic Literature*, Year 8, Volume 17, Fall 2022, p. 203-211.

10.28981/hikmet.1076253

Doç. Dr. Türkan YEŞİLYURT

TABLODAKİ KADININ HATIRASI

THE MEMORY OF THE WOMAN IN THE PAINTING

ÖZ

Şair kimliğiyle öne çıkan Ahmet Muhip Dıranas'ın tiyatro türünde eserleri de vardır. Dıranas'ın *Gölgeler* adlı oyunu yaşlı bir Baba'nın dramıdır. Baba'dan başka oyunda Anne, Oğul, Kız, Nişanlı, Komşu, Nar Çiçeği Giysili Kadın, Delikanlı, Doktor, Uşak, Hizmetçi yer alır. Baba'nın hatıralarla bağı gerçekle ilişkisinden daha güçlüdür. Bu nedenle oyun hatıralar bağlamında tahlil edilmiştir. Baba yaşlılık yoluna girmiş bir kişidir. Yaşadığı hayattan memnun olmadığı için hatıralarına sığınmıştır. Hatıralarının odağında ise Nar Çiçeği Giysili Kadın durmaktadır. O, tablodaki portresi ile Baba'yı geçmişe ve hayata bağlar. Nar Çiçeği Giysili Kadın, otuz beş yıl öncesine işaret etmektedir. Kadın hâlâ genç ve güzel bir kız olarak tabloda durmaktadır. Aslında Baba da mazide kalakalmıştır. Çünkü Nar Çiçeği Giysili Kadın eksik bırakılmış aşkı temsil etmektedir. Bu eksikliği kadının hatırasıyla doldurmaya çalışması boşunadır. Eksikliği meydana getiren arzu nesnesi kadının kendisidir. Bu bakımdan Nar Çiçeği Giysili Kadın'ın portresinin bulunduğu tablo herhangi bir eşya değildir. Tablo; baba ile Anne, Oğul ve Kız arasında giren canlı bir varlık gibidir. Evi tekensiz kılan unutulmaz hatıradır.

Anahtar Kelimeler: Ahmet Muhip Dıranas, aşk, hatıra, tiyatro.

ABSTRACT

Ahmet Muhip Dıranas, who stands out with his poet identity, also has works in the theater genre. Dıranas' play *Shadows* is the drama of an old Father. Apart from Father, there are Mother, Son, Daughter, Fiancee, Neighbor, Woman in Pomegranate Flower Dress, Young Man, Doctor, Butler, Servant. The Father's bond with memories is stronger than with reality. For this reason, the game has been analyzed in the context of memories. The father is a person who has entered the path of old age. He took refuge in his memories because he was not satisfied with the life he lived. At the

center of her memories is the Woman in Pomegranate Flower Dress. He connects to the past and life with his portrait in the painting. The Woman Dressed in Pomegranate Flower points to thirty-five years ago. The woman still stands in the painting as a young and beautiful girl. In fact, the Father is also in the past. Because the Woman Dressed in Pomegranate Flower is to represent the love that was left incomplete. It is in vain that he tries to fill this deficiency with the memory of the woman. The object of desire that creates the deficiency is the woman herself. In this respect, the painting with the portrait of the Woman Dressed in the Pomegranate Flower is not an object. Table; It is like a living being that comes between Father and Mother, Son and Daughter. It is the unforgettable memory that makes the house uncanny.

Keywords: Ahmet Muhip Dıranas, love, memory, theatre.

Giriş

Şair kimliğiyle öne çıkan Ahmet Muhip Dıranas'ın tiyatro türünde eserleri de bulunmaktadır. Dıranas'ın ikisi özgün ikisi uyarlama olmak üzere bilinen dört oyunu vardır. *Gölgeler*, 1946'da; *Çıkmaz*, *O Böyle İstemezdi* adıyla ilk kez 1948'de İstanbul Şehir Tiyatrolarının Tepebaşı'ndaki dram bölümünde oynanmıştır. *Çıkmaz* ve *O Böyle İstemezdi* arasında yalnızca ad farklılığı yoktur. Dıranas'ın *Oyunlar: Gölgeler, Çıkmaz, Finten* adlı kitabının başındaki "Küçük Bir Açıklama"da belirttiği gibi küçük de olsa bazı ayrılıklar vardır: "Biçim ve bölüm değişikliklerine uğradı; ama kişiler ilk yazıldıklarında ne idiysele aşağı yukarı öyle kaldılar; sadece, lafları uzatmaktan vazgeçip kısa kısa konuşur oldular ve seyircilere ya da okuyucularına daha saygılı davranma yoluna girdiler." (1995: 7)

Gölgeler, 1947'de; *Gölgeler* ve *Çıkmaz* birlikte *Oyunlar* adı altında 1977'de basılmıştır. 1995'teki baskısına ise Dıranas'ın Abdülhak Hamit'ten sahneye uyarladığı *Finten* eklenmiştir. *Gölgeler*, üç perdelik; *Çıkmaz* sekiz tablolu bir oyundur. Yakup Çelik de Dıranas'ın 1942'de Cumhuriyet Matbaası'nda basılan *Üç Kahraman* adlı bir oyunu bulunduğunu belirtir. (2010: 2) Alpay Tırıl'ın "Ahmet Muhip Dıranas" adlı yazısında belirttiğine göre on altı sayfa, tek perdelik oyun *Pour le Drapeau* adlı eserden uyarlanmıştır. Ancak, Dıranas yazarın adını belirtmemiştir. Orijinali şiir formunda olan eser, François Coppée'ye aittir. (2015: 163)

Dıranas'ın *Gölgeler* adlı oyunu hatıralarla bağı gerçekle ilişkisinden daha güçlü olan yaşlı bir Baba üzerine kuruludur. Bu nedenle oyun hatıralar bağlamında ele alınmıştır. Nar Çiçeği Giysili Kadın'ın hatırasının anlamı, Baba'nın ruhunun derinliklerinde gizlidir. Bu gizi açığa çıkarmak için Carl Gustav Jung ve Oliver Sacks'ın görüşlerine başvurulmuştur.

Gölgeler

Ahmet Muhip Dıranas'ın *Gölgeler* adlı tiyatro eseri daha çok hatıralarıyla yaşayan yaşlı bir Baba'nın dramıdır. Baba'dan başka oyunda Anne, Oğul, Kız, Nişanlı, Komşu, Nar Çiçeği Giysili Kadın, Delikanlı, Doktor, Uşak, Hizmetçi yer alır. Kişilerinin adları yoktur. Ne ki Oğul'un arkadaşı Delikanlı'nın adı "Yaşamatöreni"dir. Emrah Pelvanoğlu, "Çıkmazdaki Gölgeler: Dıranas'ın Oyunlarında Varoluşun İzleri" adlı yazısında kişilerin isimleriyle ilgili olarak şu saptamayı yapar: "*Gölgeler*'deki karakterler kendi bireysel tikelliklerini ifade edecek herhangi bir isim taşımazlar, kendilerini modern toplumun / tümelliğin parçalanmış ve çatışmalı düzleminde tipleştiren rolleri ile adlandırılmışlardır. (2013: 297)

Yaşlı adamın karısıyla arasındaki ilişki iki çocuk sahibi ve yıllardır birlikte olmalarına rağmen yakın ve sıcak değildir. Aralarında Nar Çiçeği Giysili Kadın vardır. O, Baba'nın otuz beş yıl önce ayrıldığı ancak hatırasının kendisini bırakmadığı tablodaki genç ve güzel kadındır. Öte yandan Baba, kansının kendisini oğlunun arkadaşı delikanlıyla aldattığını düşünür. Oğlu henüz kişiliği oturmamış, hizmetçiye kur yapan bir gençtir. Kızı sevmediği nişanlısıyla evlilik hazırlıkları içindedir; çünkü hamiledir. Nişanlı, varlıklı bir aileye mensup sorumsuz bir kişidir. Komşu ise Baba'nın tek yakın arkadaşıdır. Aile mensupları arasında uzaklık vardır. Baba da bu gerçekliğin acı farkındalığı içindedir. Geçip giden hayatından memnun

olmayan baba hatıralarına sığınır. O kadar ki gerçek, hatıra ve hayal birbirine karışır. Sonunda da ölüm saati çalar. Baba'nın ölümünden sonra aile içinde miras kavgası yapılır. O zamana kadar sadece Baba'ya görünmüş olan Nar Çiçeği Giysili Kadın herkes tarafından görünür. Baba'yla aralarına girdiği için anne, oğul ve kız; kadına karşı hissettikleri kızgınlıklarını ortaya koyar.

Ahmet Muhip Dıranas, “Hatırlatma” adlı yazısında hatırlamanın bir mucize olduğunu, yaş ilerledikçe hayatımızda daha fazla yer kapladığını, yaşlanmaya işaret ettiğini, tamamen bu dünyaya girdiğimizde artık ölüm vaktinin yaklaştığını, bazı hatıralarının kendisini ziyaret etmeye başladığını ifade eder:

Hatırlama, diyorum, gençlik o nefis ziyafet sofrasında bulunmasa da, bu tuz biber, şimdi anlıyorum ki, yaşamayı her çağda güzel yapan sırrın mucizelerinden biridir. Zaten bu sıra öylesine kanat germiş ki üstümüze, uyanık bir insansanız eğer, hayata her yıl bir kere daha doğuyorum diyebilirsiniz. Evet, hatırlama bambaşka bir şey, hatta hangi yaşta içimizde doğmaya başlıyor, bilmek güç. Fakat bir ikinci dünya gibi gitgide genişliyor, şekilleniyor, bezeniyor. Hatırlamanın aynasından akseden döngü... Başka bir şey aklıma geldi: Şimdiden iddia edilebilir ki, hatırlama yaşla beraber kemale doğru gider ve siz tam onun cennetine girdiğiniz zaman da artık ölüm gelmiştir, ölmekten başka bir işe yaramazsınız.

Biraz da ihtiyarlamamanın başlangıcı gibi bir şey. Dikkat ettim, bu cümleyi ne kadar ürkek yazdım... Korkmadan söylemeliyim: İhtiyarlamamanın başlangıcıdır. Kırık dökük, acemi, gene acemi de olsa, şimdiden beni ziyaret etmeye başladılar, yaşandığı zaman görülmemiş, ayırt edilmemiş binlerce şey hafızamın aynasında boy verir oldu. Birçok unutulmuş yüzler, bir vakitler üstünkörü görünüp geçirilmiş manzaralar, zaman ve mekân parçaları, şimdi gelip ne canlılıkla hafızama kuruluyorlar. Bu garip cümbüş hoşuma gidiyor. (2000: 105-106)

Carl Gustav Jung, *Anılar Düşler Düşünceler* adlı kitabında yaşlılık ile hatıralar arasındaki ilişkiye dikkat çeker: “İnsan yaşlılık döneminde, kendisini geçmişin içsel ve dünyasal resimlerinin yardımıyla tanıyabilmek için zihin gözünün önünden anıların geçmesine izin verir ve düşünür.” (2002: 322-323) Babanın hatıra resimleri Nar Çiçeği Giysili Kadın'ınkilerdir. O, geçmişin sağanağına tutulmuştur âdeta. Jung, yaşlı insanların geçmişin tutsağı olabileceğini ifade eder: “Çoğu yaşlı insan geçmiş olayları yeniden inşa etmeye kendini çok kaptırır ve anıların tutsağı olur.” (2002: 323)

Baba, her şeyi Ahmet Hamdi Tanpınar gibi söylersek “hatıra rengi”nde (1977: 184) görmektedir. O; geçmişe, hatıralarına, Nar Çiçeği Giysili Kadın'a bağlanıp kalmıştır. Kadın onun zihnine silinmez bir iz olarak yerleşmiştir. Oliver Sacks, hatıraların silinmeyecek şekilde sinir sistemimize kazındığını belirtir: “Hatıralarımızın izleri zihinsel ufkumuzun çok daha ötelerinde, subkortikal düzeyde yerleşmiş olan çok eskiden yaşanmış ve beyinde yer etmiş hatıra kazıntıları benzer şekilde, sinir sistemimize bir daha asla silinmeyecek şekilde kazınmıştır. (1997: 163) Duvardaki tablo, tablodaki portre, yani Nar Çiçeği Giysili Kadın'ın görüntüsünün uyandırıcı etkisi yaşlı adamın hatıralarını canlı tutar. Çünkü kelimelerin, seslerin,

görüntülerin ve kokuların kuvvetli uyandırıcı etkisi vardır. (1997: 162) Tablo da sürekli kadını hatırlatır. Böylece Baba, geçmişiyile buluşur. Ancak, Nar Çiçeği Giysili Kadın ve Baba'nın konuşmaları hafızanın oyunlarını gösterir. Fatih Altuğ "Dıranas'ta Hafızanın Hâlleri" adlı yazısında hafızanın bu hilelerine dikkat çeker: "Hafızanın gerçekliği kabul eden, çelişen, inkâr eden, dönüştüren, tahrif eden hâlleri art arda sıralanmaktadır." (2013: 225) Nar Çiçeği Giysili Kadın ve Baba da eksik, yanlış hatırlamaktadır:

Baba: Yalan bunlar. Doğrusu şu: Bursa'ya gittiniz; orada evlendin, bir başkasıyla. İki çocuğun oldu...

Nar Çiçeği Giysili Kadın: Yalan bunlar.

Baba: Öyleyse niçin beni bıraktın?

Nar Çiçeği Giysili Kadın: Zorladılar.

Baba: Ne demek?

Nar Çiçeği Giysili Kadın: Babamın görevi gereği, dedim ya.

Baba: Bu kadar sudan bir sebeple mi?

Nar Çiçeği Giysili Kadın: Bilmem ki... Burasını iyice anımsamıyorum, ama... Belki... Herhalde... Ah! Zaten hep böyle küçük yolculuklar değil mi hayatı değiştiren; bizi parçalara bölen... Sonra, hangi parçan hangi yerde, bulabilirsen bul... Ben şimdi nerelerdeyim, kim bilir?

Baba: Kim bilir? (1995: 34-35)

Baba otuz beş yıl önce Nar Çiçeği Giysili Kadın tarafından terk edilmiştir. O, başka bir erkekle evlenmiş, iki çocuğu doğmuş; Baba, başka bir kadınla evlenmiş iki çocuğu olmuştur. Ne var ki, Baba, Nar Çiçeği Giysili Kadın'ı unutmamıştır. Karşılıksız kalmış ve tamamlanmamış bu aşk onu eksik bırakmıştır. Kadının hatırasına mahkûm etmiştir.

Tablodaki Kadın

Oliver Sacks, *Karısını Şapka Sanan Adam* adlı kitabında bir hatıranın temelde kişisel, dramatik ve ikonik olduğunu belirtir. (1997: 157) Başka bir deyişle hatıra, kişinin kendisiyle ilgili, dramatik ve semboliktir. Erich Fromm'un belirttiği gibi sembol, başka bir şeyin yerine geçen, onu temsil eden demektir. Semboller geleneksel, rastlantısal ve evrensel olmak üzere üç türe ayrılır. (2015: 28) Geleneksel semboller, kişiye veya belirli toplumlara özgüdür. Rastlantısal semboller, sadece simgelerin anlamlarını bilenler anlayabilir. Evrensel semboller ise bütün insanlar için geçerli, ortak bir dildir. (2015: 33) *Gölgeler*'de iki önemli sembol vardır: Nar Çiçeği Giysili Kadın ve Kambur Komşu.

Nar çiçeği; baharı, yeniden doğuşu, bolluğu, bereketi temsil eder. Wolfram Eberhard'ın *Çin Simgeleri Sözlüğü*'nde belirttiğine göre nar; Yakın Doğu'da ve Çin'de verimliğin, bereketin, bolluğun sembolüdür ve çocuklarla dolu anlamına gelir. (2000: 225) Özdemir Nutku da "Kısa Sözü'n Uzununu Seven Yazar" adlı yazısında Nar Çiçeği Giysili Kadın'ın Baba'nın gençliğinin ve kadının

doğurganlığının sembolü olduğunu söyler. (1960: 122) Ancak, gençlik de doğurganlık da gelip geçmiştir. Geride hatıralar kalmıştır.

Nar Çiçeği Giysili Kadın, Baba'yı yıllar önce terk etmiş olsa da hatırası hâlâ onunladır; onun yerine kimseyi koyamamıştır. Dıranas, "Yalnızlık" adlı yazısında bize doluluk duygusu yaşatan insanları kaybetsek de onların bıraktığı yeri kimsenin alamayacağını belirtir: "Hayatımızın birçok parçasını doldurmakta olan bir insan, ya ölümlü, ya yolculukla, ya kırgınlıkla, ya vefasızlıkla, ya ihanetle, sizi terk edip gittiği zaman, yalnız kalmışsınızdır. İsterse yerini sayılarca insan doldurmak istesin. Onun bir gölgelik yerini yine kapatamazlar." (2000: 400) Oyunda da Nar Çiçeği Giysili Kadın'ın yerini ne karısı ne kızı ne de oğlu doldurabilmiştir. Yani Baba'nın geçmişteki aşkı onu yalnızlaştırmıştır. Yalnızlığının arkadaşı da hatıralardan başka bir şey değildir:

Nar Çiçeği Giysili Kadın: Bana benziyor mu?

Baba: Hayır, hayır... Kimseler sana benzeyemez, ünlü portreler bile olsalar... Ne var ki yalnızlığımıza girdiğin kapı gibi bir şey o resim. Bugün o kapıyı kapamak istedim. Çünkü kendime kızıyorum. Bir hayaletten mutluluk dilenmek yeter olsun, artık.

Nar Çiçeği Giysili Kadın (Bir sessizlik olur. Bir süre geçer): Bırak artık beni, gitmek istiyorum.

Baba: Beni sevdiğini söyle de git. (1995: 35)

Her ne kadar Baba, tablodaki bir portreden mutluluk dilediği için kendine kızsız da kadından, hatırasından vazgeçemez. Baba için Nar Çiçeği Giysili Kadın'ın hatırası ailesiyle yaşayacağı mutluluktan daha kıymetlidir. Can Şen'in *Hayatın Çıkmazlarında Ahmet Muhip Dıranas Tiyatrosu* adlı eserinde belirttiği gibi "Piyesin tamamında Baba'nın geçmişe saplanıp kalmışlığı, yaşadığı âna uyum sağlayamayışı ve mutsuzluğu açık bir şekilde görülmektedir." (2022: 55). Jung, *Maskülen: Erilliğin Farklı Halleri* adlı kitabında gençlik hatırasında yaşayan bir adamla ilgili olarak şu saptamayı yapar: "Gözünde gençlik hatıraları şu an sahip olabileceği mutluluğundan daha değerli olduğu için belli ki acı çekmeyi tercih etmişti." (2015: 81-82)

Oyunun önemli diğer simgesi Baba'yı sık sık ziyaret eden Kambur Komşu'dur. Baba onunla hatıralarının dünyasına kapanır. Kambur Komşu, Baba'nın ruhunun kamburunun cisimleşmiş halidir. Baba ruhsal kamburluğunu şu sözlerle ortaya koyar:

Baba: Peki. Çoğu zaman nedensiz sıkıntılar insanın içini kamburlaştırır. İki kişi aynı şey: Ruhtaki kamburlukla sırttaki. (Hizmetçi'ye) Peki, dedim, ne duruyorsun? (Hizmetçi şaşkıyla çıkar) Hatta ruhtaki, sırttakinden de beter. Komşu bana: "İnsan içinin kusurlarını saklayabilir," diyor. Yok efendim! Keşke, kamburluğum görünmez bir ayıbım olsaydı," diyor. Yok efendim! Hiç ummadık bir yerinden gövdenin, dışarı uğruyor her ayıp, er geç. Ur gibi. (1995: 60)

Baba kamburlukla sakatlanmış biridir. Aslında oyundaki topallama ile ilgili replikler de kamburlukla bağlantılıdır. Yaşar Çubuklu, "Sakatlık" adlı yazısında

modern toplumdaki “normal beden” ve “sakat beden” ayırımına dikkat çeker: “Modernliğin ‘normal beden’ yaklaşımı onun tam/eksik şeklinde kurduğu ikili karşıtlığa dayanmaktaydı. Delilerin eksikliği zihinlerinde, fiziksel olarak sakatların eksikliği bedenlerindeydi. [...] Modern beden eril, otoriter, tam, üniter bir beden olarak tasarlanmaktaydı.” (2006. 134)

Baba'nın ruhsal kamburluğu bir eksikliğe işaret eder. Baba, Nar Çiçeği Giysili Kadın'ın hatırası ile bu eksikliği tamamlamaya çalışır. Ancak, asıl eksiklik kadından kaynaklanır. Baba'nın ulaşamadığı “arzu”dur aslında o. Baba arzusunun parladığı yerde takılıp kalmıştır. Jung, arzu ilkesinin kaynağı olarak parlak vücudu gösterir:

Etken güneş maddesinin olumlu etkileri de vardır. Balsam denilen şey güneşten damlar ve limon, portakal, şarap ve mineral krallığında altın üretir. İnsanda balsam göklerin ötesindeki suların diyarından gelen radikal bir nem oluşturur. Bu, insanın doğumunda içsel sıcaklığı ateşleyen, iradenin bütün devinimlerinin ve bütün arzu ilkesinin kaynağı parlak yahut ışıltılı vücuttur. Bir yaşam ruhudur ve tahtı beyindedir; kalpte hüküm sürer. (2015: 110)

Nar Çiçeği Giysili Kadın, otuz beş yıl önceki genç ve güzel kızdır. Zamanın zalim eli hayaline kırışıklar çizememiştir. Wolfram Eberhard'ın belirttiğine göre Çin toplumunda genç kızlar çoğunlukla çiçeklere benzetilir. Bu çiçeklerden biri de nar çiçeğidir. (2000: 123) Yani Nar Çiçeği Giysili Kadın, hem duvardaki tabloda hem Baba'nın hafızasında parlak ve ışıltılı vücuduyla çekici bir genç kız olarak kalmıştır. Ne var ki cezbedici olduğu kadar tehditkardır.

Evin duvarındaki Nar Çiçeği Giysili Kadın'ın portresinin bulunduğu tablo sessiz bir eşya değildir. Evi yuva olmaktan çıkararak; ailenin bütünlüğünü bozan; orada olmaması gereken; baba ile Anne, Oğul ve Kız arasına giren bir objedir. Hatta oradan çıkıp gelen, geçmişe uzanan, gölgesiyle geleceği kaplayan, şimdiki engelleyen canlı bir varlık gibidir. Evi tekinsiz kılan kadim hatıradır. Eksikliğin silinmeyen izi, solmayan nar çiçeğidir. Kısacası bu hatıranın parıltısı Baba'nın “arzu nesnesi”dir.

Nar Çiçeği Giysili Kadın'ın portresinin olduğu tablo duvardaki kamburdur, çıkıntıdır. Tablo; urdur, anormaldir. Tedirgin edendir, göze batandır. Ayıptır. Başka bir deyişle Baba'nın gizlediği, üstünü örttüğü, koruduğudur. Ancak ne kadar saklanırsa saklansın tablodan, hatıradan ve hayalden çıkıp gelendir.

Oyunun adını da anımsayarak Jung'un “gölge” kavramıyla kaybedilmiş olan arasında ortaya koyduğu bağa dikkat çekmek gerekir:

Gözlemin nesnesi, ister resimler olsun ister içeri yönelen bakışa en azından gölge halinde görünmek için karanlık bir zeminde bilinçdışının görünmezliğinden kurtulan hisler olsun, alaca hayal izlerinin tek tük ortaya çıkmasıdır. Böylelikle bastırılmış ve kaybedilmiş olanlar tekrar geri döner. Bu bile kârdır -bazen utanç verici olsa da- zira adı olan da ayıp olan da bana aittir, bana cevher ve beden verir, benim gölgemdir. Gölgem olmadan nasıl cevherim olur? Karanlık olan da benim bütünlüğüme aittir ve ben gölgemin bilincine vararak herkes gibi benim de bir insan olduğumu hatırlarım. (2015: 71)

Baba, yıllar önce gençliğinde kaybettiği Nar Çiçeği Giysili Kadın'ın hatırasıyla “gölge”sinin bilincine varır. Bir insan olarak karanlık yanıyla da tanışarak bütünlüğünü tamamlar. Başka bir deyişle hatıraları ona kendini hatırlatır.

Sonuç

Ahmet Muhip Dıranas'ın eserlerinde hatıralar önemli bir yer tutar. Şairin *Gölgeler* adlı oyununda da hatıralar dikkat çekicidir. Oyunda başkişi Baba olmakla birlikte etkin kişi tablodaki portresiyle Nar Çiçeği Giysili Kadın'dır.

Baba, yaşlılık yoluna girmiş bir kişidir. Yaşadığı hayattan memnun olmadığı için hatıralarına sığınmıştır. Hatıralarının merkezinde ise Nar Çiçeği Giysili Kadın durmaktadır. Tablodaki portresi ile Baba'yı hem geçmişe hem hayata bağlar. Ancak tablodan çıkıp gelen bu kadın gerçek değil; hatıradır, hayaldir. Çekici olduğu kadar tehdit edicidir.

Nar Çiçeği Giysili Kadın, otuz beş yıl öncesini imlemektedir. Kadın hâlâ genç ve güzel bir kız olarak tabloda durmaktadır. Aslında Baba da orada kalakalmıştır. Çünkü Nar Çiçeği Giysili Kadın eksik bırakılmış aşkı temsil etmektedir. Bu eksikliği kadının hatırasıyla doldurmaya çalışması boşunadır. Eksikliği meydana getiren arzu nesnesi olarak kadının kendisinden başkası değildir.

İnsan “gölge”sinden ayrı değildir. Kişinin kendisiyle dürüst bir ilişki kurabilmesi ve olgunlaşabilmesi için “gölge”sinin bilincinde olması gerekir. Ancak bu farkındalıkla ruhsal bütünlüğe ulaşılabilir.

Kaynakça

- Çelik, Yakup. (2010), “Şair Ahmet Muhip Dıranas'ın Oyun Yazarlığı”, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, C 5, S 2, s. 1-12.
- Çubuklu, Yaşar. (2006), *Bedenin Farklı Halleri*, Kanat Kitap, İstanbul.
- Dıranas, Ahmet Muhip. (1995), *Oyunlar: Gölgeler-Çıkmaz-Finten*. Adam Yayınları, İstanbul.
- ___ (2000), “Hatırlatma”, *Yazılar*, (Haz.) Münire Dıranas, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s. 105-106.
- ___ (2000), “Yalnızlık”, *Yazılar*, (Haz.) Münire Dıranas, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s. 400-401.
- Eberhard, Wolfram. (2000), *Çin Simgeleri Sözlüğü*, (Çev.) Aykut Kazancıgil-Ayşe Bereket, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.
- Fromm, Erich. (2015), *Rüyalar, Masallar, Mitler: Sembol Dilinin Çözümlemesi*, (Çev.) Aydın Arıtan-Kaan H. Ökten, Say Yayınları, İstanbul.
- Jung, Carl Gustav. (2002), *Anılar, Düşler, Düşünceler*, (Haz.) Aniela Jaffé, (Çev.) İris Kantemir, Can Yayınları, İstanbul.
- ___ (2015), *Maskülen: Erilliğin Farklı Yüzleri*, (Çev.) Didem Gamze Erdinç, Pinhan Yayıncılık, İstanbul.

- ___ (2015), *Psikoterapi Pratiği*, (Çev.) Sami Türk, Kaknüs Yayınları, İstanbul.
- Sacks, Oliver. (1997), *Karısını Şapka Sanan Adam*, (Çev.) Çiğdem Çalkılıç, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Şen, Can (2022). *Hayatın Çıkmazlarında Ahmet Muhip Dıranas Tiyatrosu*. Çizgi Kitabevi, İstanbul.
- Nutku, Özdemir. (1960), *Tiyatro ve Yazar*, Gim Yayınları, Ankara.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi. (1977), *Edebiyat Üzerine Makaleler*, (Haz.) Zeynep Kerman, Dergâh Yayınları, İstanbul.